

Transnationalt dansk politi: Mellem internationalt samarbejde og nationalt modarbejde

Af Mikkel Jarle Christensen

Afslutningen af Den Kolde Krig markerede også afviklingen af det bipolare trusselsbillede bygget op omkring henholdsvis det kapitalistiske og det kommunistiske system. Den Kolde Krig blev opretholdt gennem massive oprustninger og mobiliseringer på begge sider af jerntæppet. Også politiets struktur blev ændret for bedre at kunne forsvare nationen. Kort efter at politiet havde været stillet over for helt andre udfordringer under Anden Verdenskrig,¹ blev ordensmagten under Den Kolde Krig – sammen med en række andre civile institutioner – bundet til forsvaret, såfremt det kom til en konflikt med Østblokken. Politiet skulle være rede til at bistå i totalforsvaret og blev rent strukturelt indrettet i otte regioner, der spejlede militærets. Disse regioner skulle kunne fungere selvstændigt, såfremt nationale kommandoveje blev afbrudt og var dermed større og mere fleksible enheder end de 72 politikredse.² Gennem blandt andet denne strukturering skulle politiet støtte militæret igennem totalforsvaret.

Efter at muren faldt og i fraværet af en klar politisk og militær modpol, er dette forhold blevet vendt om.³ I takt med at trusselsbilledet har bevæ-

1. Henrik Stevnsborg, 'Politiet 1938-47, Bekæmpelsen af spionage, sabotage og nedbrydende virksomhed', (Kbh. : Gad, 1992).
2. Henrik Stevnsborg, *Magt, krig og centralisering: Dansk Politi 1945-2007* (København: DJØF, 2016), s. 241-98.
3. Didier Bigo, 'When Two Become One', in Morten Kelstrup and Michael Charles Williams (eds), *International Relations Theory and the Politics of European Integration: Power, Security, and Community* (London: Routledge, 2000), Didier Bigo, 'Les Conflits Post Bipolaires: Dynamiques Et Caractéristiques', *Cultures & Conflicts*, 08 (1993).

get sig væk fra totalforsvareret og imod internationale former for kriminalitet, er politiet blevet den centrale aktør, mens militæret i mange henseender skal assistere og hjælpe ordensmagten. Det gælder også for Danmark, hvor grænsen mellem de to i nogen grad er blevet udvisket.⁴ Den ændrede balance mellem politi og militær blev legitimeret blandt andet gennem et øget politisk fokus på international kriminalitet i forskellige former – herunder eksempelvis terrorisme og organiseret grænseoverskridende kriminalitet.

Det internationale politiarbejde har – i hvert fald ved særlige lejligheder – været en politisk prioritet siden murens fald og har muliggjort en repositionering af politimyndigheden. Internationalt politiarbejde bliver politisk og i offentligheden omtalt som særdeles vigtigt, eksempelvis i forbindelse med den danske folkeafstemning om EU-forbehold på retsområdet i december 2015, hvor især politiets mulighed for at søge i Europols registre blev et omdrejningspunkt for den offentlige debat. På trods af det tilsyneladende politiske og politifaglige fokus på det internationale ved vi meget lidt om, hvordan det internationale arbejde rent faktisk fungerer i politiet. Det betyder også, at vi på trods af opmærksomheden på det internationale politiarbejde reelt ikke ved, hvordan og i hvilken grad det internationale arbejde prioriteres af det danske politi.

Denne artikel bidrager med en kritisk analyse af det internationale arbejdes rolle og position i det danske politi. På baggrund af et ikke afsluttet empirisk arbejde – især i form af interviews – vil analysen forsøge at blotlægge, hvordan det internationale arbejde er indflettet i politiet. Ideen at analysere hvilke enheder, der udfører internationalt arbejde i det danske politi og hvordan disse enheder er situeret forskellige steder i den samlede politimyndighed og konkurrerer om at sætte agendaen ved at promovere det, de ser som det vigtigste internationale arbejde. Igennem denne analyse kaster artiklen et nyt lys på det danske politis forskellige former for og perspektiver på internationalt arbejde, og hvilken rolle de faktisk spiller for ordensmagten og dermed for håndteringen af forskellige former for grænseoverskridende kriminalitet.

4. Henrik Stevnsborg, 'Politiet og de "Asymmetriske og uforudsigelige trusler"', *Retfærd*, 3/122 (2008), s. 55-68.

Teori og metode

Der er ikke nogen naturnødvendighed i, at politiet efter murens fald orienterede sig mod den internationale kriminalitet. Selvom kriminalitetsbilledet ændrede sig markant, skulle der stadig politisk og institutionelt investeres i en ny retning for politiarbejdet. Denne nye retning var kun til dels orienteret mod det internationale og ofte funderet i særlige dele af politiet. Med andre ord var der kamp om at definere, hvordan politiet forholdt sig til nye udviklinger⁵ og til det internationale specifikt. Denne kamp er på mange måder stadig i gang og er objektet for denne artikel.

For at kunne analysere sådanne kampe bygger artiklen på Pierre Bourdieus teoretiske værktøjer. I sine analyser af det franske samfund fokuserede Bourdieu på forskellige sociale felter,⁶ og hvordan de hver især var struktureret omkring forskellige former for konkurrence om fordelingen af ressourcer, både materielle og symbolske.⁷ Adgangen til et felt, for eksempel det juridiske felt,⁸ kræver, at nye deltagere kan mobilisere en vis kapital, og at de accepterer det grundlæggende sociale spil, feltet kredser om (*doxa*). Selvom et felt således har samme skjulte og ofte uudtalte spilleregler (der tages for givet af feltets agenter) er dette sociale rum ofte præget af ressource- og prestigekampe. Eksempelvis har ikke alle juridiske discipliner historisk haft samme prestige, og Bourdieu peger blandt andet på socialrettens heterodokse rolle som en relativt ny og domineret juridisk disciplin i en samtidig fransk kontekst. Bourdieus teoretiske værktøjer giver mulighed til at tænke over magtformer og dominans i specifikke sociale felter og dermed også, hvordan agenter i dem skaber nye former for praksisser, der formes af feltets komposition og stadige strukturelle udvikling og herigennem er med til at bestemme den bredere samfundsmæssige effekt af sådanne felter.

5. Mikkel Jarle Christensen, *Fra det evige Politi til projektpolitiet, En kamp om position og ideologi* (København: Jurist- og Økonomforbundet, 2012).
6. Pierre Bourdieu and Loic Wacquant, *An Invitation to Reflexive Sociology* (Chicago: University of Chicago Press, 1992).
7. Pierre Bourdieu, *Homo Academicus* (Collection "Le Sens Commun"; Paris: Editions de Minuit, 1984) 302 p, Pierre Bourdieu, *La Distinction : Critique Sociale Du Jugement* (Le Sens Commun; Paris: Éditions de Minuit, 1979) 670 p, Pierre Bourdieu, *La Noblesse D'état* (Le Sens Commun; Paris: Éditions de Minuit, 1989) 568 s.
8. Pierre Bourdieu, 'La Force Du Droit', *Actes de la recherche en sciences sociales*, (1986), 3-19, Pierre Bourdieu, *Sur L'état: Cours Au Collège De France 1989-1992* (Paris: Seuil, 2012).

Politiet er i den internationale forskning ofte blevet studeret som en del af et bredere sikkerhedsfelt, eksempelvis i og omkring EU.⁹ Samtidig ligger politiets praksis tæt op ad dele af det juridiske felt,¹⁰ noget der i Danmark er særlig tydeligt, da politiet og anklagemyndigheden formelt er del af samme organisation. Det centrale anliggende for denne artikel er ikke at undersøge politiet i et bredere felt, men at lokalisere de indre sociale og bureaukratiske mekanismer, der formaterer og styrer retningen for og prestigen af politiets internationale arbejde. I sidste ende er det også disse mekanismer, der strukturerer, hvilke former for international kriminalitet politiet fokuserer på, og dermed hvilken form for politiarbejde borgerne møder. Selvom artiklens ærinde ikke er at lokalisere politiet i et bredere felt, kan politiets rolle som sikkerhedsskabende institution på grænsen til det juridiske være vigtig som strukturelt bagtæppe for forståelsen af, hvordan nogle af kampene om dets internationalisering er indflettet i en bredere kontekst, som giver deltagere i denne kamp adgang til at konstruere forskellige former for mening og retning omkring deres legitimering af særlige valg og praksisser. Eksempelvis kan politiansatte og juridisk uddannet personale mobilisere forskellige former for kapital og har adgang til forskellige dele af systemet. Politiarbejdet er både sammenflettet med og defineres til tider i modsætning til de juridiske arbejde, anklagerne udfører i etaten. Samtidig findes der i systemet forskellige opfattelser af, hvordan både juridisk og politifagligt arbejde bør organiseres, både hver for sig og i relation til hinanden.

Politiets internationale engagement er både internationalt og transnationalt. Store dele af den internationale litteratur fokuserer på politiets transnationale netværk og former for samarbejde¹¹ og de seneste år også

9. Didier Bigo, 'Globalized (in)Security: The Field and the Ban-Opticon', in Didier Bigo and Anastasia Tsoukala (eds), *Terror, Insecurity and Liberty: Illiberal Practices of Liberal Regimes after 9/11* (London: Routledge, 2008), 10-48, Didier Bigo, *Mapping the Field of Eu Internal Security Agencies* (Paris: L'Harmattan, 2007).
10. Antoine Megie, 'Mapping the Actors of European Judicial Cooperation', in Didier Bigo (ed.), *The Field of the Eu Internal Security Agencies* (Centre D'etudes Sur Les Conflits; Paris: L'Harmattan, 2007).
11. Andrew John Goldsmith, J.W.E. Sheptycki, and OñAti International Institute for the Sociology of Law., *Crafting Transnational Policing : Police Capacity-Building and Global Policing Reform* (OñAti International Series in Law and Society; Oxford ; Portland, Or.: Hart Pub., 2007) xii, 406 p, Benjamin Bowling and J.W.E. Sheptycki (eds), *Global Policing* (Los Angeles, [Calif.] ; London: Los Angeles, Calif. ; London : SAGE, 2012), J.W.E. Sheptycki (ed.), *Issues in Transnational Policing* (London: Routledge, 2000).

på transnationale juridiske praksisser inden for det strafferetlige område.¹² Grundlæggende har store dele af det politisamarbejde på tværs af grænser fungeret på transnationalt niveau, mens juridisk samarbejde i højere grad har været internationalt af karakter.¹³ Selvom der de seneste år er forsket en smule i adskillelsen af transnationalt politi og internationalt strafferet,¹⁴ ved vi stadig meget lidt om årsagerne til og konsekvenserne af denne deling. Store dele af det danske politis arbejde foregår transnationalt, dvs. som samarbejde mellem nationale politienheder. Den mest internationale form for politiarbejde, det danske politi indgår i, udfoldes i forbindelse med internationale fredsskabende missioner i forskellige regi (ofte enten FN eller EU). Disse missioner har ofte internationalt mandat, men fungerer i praksis som et møde og samarbejde mellem nationale betjente. I modsætning til transnationale former for samarbejde er der her tale om betjente, der er taget ud af deres nationale kontekst og ikke fungerer som direkte repræsentanter for deres egen etat. Både det klart transnationale og det mere internationale arbejde er indfældet i det danske politi på forskellige måder, personificeret ved de betjente der deltager i dette arbejde. Deres rolle i den hjemlige kontekst og deres forskellige perspektiver på politiarbejdet er eksemplariske for kampene i politiet om at definere det internationale arbejdes værdi. Begge former for arbejde vil blive behandlet nedenfor, men til tider bruges formen *international* som paraply for begge typer politipraksis.

For at kunne studere magtbalancer mellem forskellige typer internationalt politiarbejde og deres relation til det nationale bygger artiklen på indsamling af kvalitativt materiale, især interviews. Disse semi-strukture-

12. Neil Boister, *An Introduction to Transnational Criminal Law* (Oxford: Oxford University Press, 2012), Neil Boister, 'Transnational Criminal Law?', *European Journal of International Law*, 14/5 (2003), 953-76, Mikkel Jarle Christensen and Neil Boister, 'New Perspectives on the Structure of Transnational Criminal Law', *Brill Research Perspectives in Transnational Crime*, (2018).
13. Mikkel Jarle Christensen, 'Transnational Police and International Criminal Law Professionals: Distinguishing Different Professional Strategies Beyond National Sovereignty', in Nandor Knust and Ulrich Sieber (eds), *Beyond National Sovereignty: New Approaches to International and Transnational Law Enforcement* (London: Routledge, 2018).
14. Mikkel Jarle Christensen and Ron Levi, 'Introduction: An Internationalized Criminal Justice: Paths of Law and Paths of Police', in Mikkel Jarle Christensen and Ron Levi (eds), *International Practices of Criminal Law: Social and Legal Perspectives* (London: Routledge, 2017).

rede, kvalitative interviews fokuserer på politifolks karrierer i politiet, engagement i forskellige former for internationalt arbejde og perspektiver på godt og dårligt politiarbejde. Arbejdet med at indsamle interviews er ikke færdigt, og nærværende artikel er dermed et tidligt forsøg på at tegne centrale udviklingstræk af dansk politis internationale engagement og dets rolle og position i politiet, som tidligere gjort for anklagemyndigheden.¹⁵

På baggrund af den interviewbaserede metode kan artiklen bidrage med en analyse af forskellige sociale grupperinger i politiet samt kortlægge deres perspektiver på det gode internationale politiarbejde og hvordan det, ifølge dem, bør placeres i politiets organisation mere generelt. Som sådan spiller interviews, sammen med mere institutionelle analyser, en vigtig rolle i blotlægningen af det internationale arbejdes rolle i det bredere felt politiarbejdet er en del af. Gennem interviews kan den opfattede værdi af det internationale politiarbejde hos særlige grupper i politiet analyseres og sættes i forhold til andre, konkurrerende eller komplementære, perspektiver på hvordan politiet bør engagere sig internationalt og transnationalt.

Artiklen fokuserer på tre forskellige grupperinger i politiet og deres internationale engagement. De tre grupper er placeret forskellige steder i etaten og er udvalgt på baggrund af de indledende interviews samt på baggrund af tidligere forskning. Omdrejningspunktet for analysen er tre forskellige tilgange til det internationale arbejde: Sektionen for International Kapacitetsopbygning, enheden for særlig international kriminalitet placeret i Specialadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) og Nationalt Efterforskningscenter (NEC). Politiarbejdet i den første er klart internationalt, mens den anden enhed efterforsker international kriminalitet på transnational basis, og den sidste er primært transnational af karakter. Disse enheder er ikke de eneste, der er engageret i internationalt/transnationalt samarbejde. Eksempelvis er der i Sønderjylland en del samarbejde med myndigheder syd for grænsen, og på særlige områder er Politiets Efterretningstjeneste (PET) også engageret i internationalt samarbejde. Desuden har særlige enheder med fokus på narkotikakriminalitet eller organiseret kriminalitet ofte også et veludbygget internationalt netværk og samarbejde. En mere systematisk afdæk-

15. Mikkel Jarle Christensen, 'International Prosecution and National Bureaucracy: The Contest to Define International Practices within the Danish Prosecution Service', *Law & Social Inquiry* (2016).

ning af politiets internationale engagement og dets betydning for organisationen mere generelt, er imidlertid ikke ærindet i denne artikel, der fokuserer på at fremsætte indledende analyser af det internationale arbejdes rolle i det danske politi.

Internationale udsendelser

Selvom udsendelsen af danske politibetjente går helt tilbage til FN-missionen på Cypern fra 1964,¹⁶ var det først i årene efter murens fald og skabelsen af en mere aktivistisk dansk sikkerhedspolitik,¹⁷ at politiet blev en fast del af fredsskabende missioner. Udsendelse af den danske korvet F355 Olfert Fisher til den første Irak-krig i 1990 er ofte blevet set som det mest tydelige symbol på denne nye aktivisme. Militærets nye rolle kan eksempelvis aflæses i forsvarslovens § 5, hvor det fremgår, at forsvaret skal "kunne deltage i løsningen af tillidsskabende og stabilitetsfremmende opgaver samt dialog og samarbejde på det forsvarsmæssige område med lande i og uden for NATO såvel i Danmarks nærområde som globalt".¹⁸ I løbet af 1990'erne blev politiet i stigende grad integreret i stabilitetsfremmende opgaver, især i forbindelse kapacitetsopbygning i forbindelse med de *rule of law-missioner*, der skulle skabe ikke alene en varig fred, men et stabilt og demokratisk funderet juridisk system i stater påvirket af konflikt.

De danske bidrag til internationale politimissioner styres fra en lille enhed under Rigspolitiet. Sektionen for International Kapacitetsopbygning består i skrivende stund af fire ansatte: To "politiere", som betjente kaldes internt, en specialkonsulent samt en administrativ medarbejder. Specialkonsulenten er oprindeligt uddannet politibetjent, men med en ekstra uddannelse. Den lille sektion har både HR-ansvar for de udsendte og det operative og strategiske ansvar. Omtrent 0,7 procent af den samlede politistyrke vurderes at have været udsendt på et tidspunkt af deres karriere. Omkring 10 % af de danske udsendte var kvinder. Der er i 2018

16. Aage Dyrvig, 'Under fremmede himmelstrøg: Dansk politi på Cypern 1964-1975', *Politihistorisk Selskab Årsskrift*, (1987).

17. Rasmus Brun Pedersen and Jens Ringsmose, 'Aktivisme i dansk udenrigspolitik: Norden, FN, Nato og EU', *politica* 49/4 (2017), s. 339-257.

18. Se også Henrik Stevnsborg, *Politi 1682-2007* (1. udgave edn.; Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2010) 228 s. 213-25.

10.809 polititjenestemænd i hele etaten.¹⁹ Det svarer til omkring 75 udsendte betjente årligt. Der er på finansloven afsat en reserve på 50 millioner kroner årligt til politiets internationale beredskab.²⁰

Efterhånden som politiet blev den centrale interne sikkerhedsaktør og desuden fik en større rolle i skabelsen af international sikkerhed, blev udsendelsen af danske betjente i stigende grad sat i system, også for at leve op til nogle af de krav til udsendte, der voksede frem i internationalt regi. Hvor man tidligt i 1990'erne blot sendte de betjente ud, der selv havde udlængsel, eller dem "man ikke gad hjemme",²¹ er der i dag krav til de udsendes træning og psykologiske sundhed. Desuden er de styredokumenter, der strukturerer indsatsen i forskellige missioner, i stigende grad blevet standardiserede. Til trods for standardiseringen af udsendelserne er rekrutteringsgrundlaget for betjente til udsendelser fortsat smalt. Der er ifølge de udsendte selv ingen prestige forbundet med at blive udsendt, og mange ser det mildest talt ikke som karrierefremmende, tværtimod.

For udsendte betjente ses det at forlade institutionen som en hindring for forfremmelser. Som en tidligere udsendt fik at vide af en overordnet da han blev forbigået til en forfremmelse: "Jeg sagde jo, du ikke skulle tage ud."²² Den besked spejler en mere gennemgående oplevelse af det at forlade institutionen for at engagere sig i international kapacitetsopbygning. Følger man ikke den slagne vej i politiet, risikerer man at være ude af syne og ude af sind i forhold til forfremmelser. De internationale dele af betjentes profil passer ikke ind i det hjemlige system. Af samme grund forsøger de udsendte at legitimere deres arbejde med henvisning dels til de politifaglige kompetencer, de udsendte tager med hjem, og dels det potentielle kapacitetsopbygningen har som kriminalitetsforebyggende foranstaltning.

I forhold til politifaglige kompetencer fokuserer udsendte ofte på den fleksibilitet og brede forståelse for andre kulturer og måder at bedrive politiarbejde på, deres erfaring fra internationale missioner giver dem. Dels giver det at arbejde i en international sammenhæng et refleksivt blik på de indlejrede former for politivirksomhed, det nationale arbejde hviler på, og dermed et blik for innovation og forandring. Og dels giver internatio-

19. Rigspolitiet, 'HR-nøgletal', <<https://www.politi.dk/NR/rdonlyres/36A0370F-16F8-4363-A36F-FDC30873BE0A/0/HRnøgletalmaj2018.pdf>>, accessed 13/6 2018.

20. Finansministeriet, 'Forslag til finanslov for finansåret 2018', (2017), s. 40.

21. Interview 20/3 2018.

22. Interview 27/11 2012.

nal erfaring, ifølge de udsendte selv, en række nye kompetencer i forhold til omstillingsparathed, krisehåndtering og fleksibilitet.²³ Fokus på politifaglig fleksibilitet og evnen til at tilpasse sig forandrende omstændigheder flugter med en bredere tendens mod et politi, der i de senere år er organiseret omkring særlige projekter og problemer snarere end fasttømret i statiske former.²⁴ De bureaukratiske organisationsformer, politiarbejdet byggede på i store dele af det 20. århundrede, blev i det nye årtusinde udfordret af mere projektive og fleksible former, der blandt andet betød, at politibetjente i hvert fald ideelt set skulle arbejde sammen med andre faggrupper om særlige former for kriminalitet. Selvom denne form for projektarbejde blev central i anden halvdel af 00'erne, understreger skepsissen angående det internationale arbejde, at kun særlige former for projektarbejde ses som relevante for etaten. På trods af de politifaglige gevinster, de udsendte selv fremhæver ved deres internationale aktivitet, synes de ikke at kunne omsættes i det nationale system. Selvom vi ikke har præcise tal på denne dynamik, synes den slagne vej til forfremmelser og prestige at gå i modsat retning af det internationale.

Ud over et fokus på opbygningen af fleksible politifaglige kompetencer (der ikke værdsættes af systemet som sådan) fremhæver udsendte potentielle kriminalitetsbekæmpende gevinster ved kapacitetsopbygning. Rationalet bag dette forsøg på at værdisætte det internationale arbejde er, at organiseret kriminalitet og terrorisme primært trives i svage stater.²⁵ Hvis kapacitetsopbygning blev brugt mere strategisk, kunne den være med til at skubbe sådanne stater imod bedre forhold, der ville være til gavn ikke alene for lokalbefolkningen og regionen, men ofte også for den globale sikkerhed gennem bekæmpelsen af særlige former for kriminalitet såsom terrorisme, narkotikasmugling, menneskesmugling og korrup-tion. Det ville dog kræve en sammentænkning af international kapacitetsopbygning og kriminalitetsbekæmpelse,²⁶ to elementer af politiarbejdet, der er skarpt adskilt i det danske politi. Udsendelsen til internationa-

23. Interview 27/11 2012.

24. Christensen, *Fra det evige politi til projektpolitiet, En kamp om position og ideologi*, s. 175-236.

25. Se eksempelvis Benjamin Bowling, *Policing the Caribbean: Transnational Security Cooperation in Practice* (Clarendon Studies in Criminology; Oxford: Oxford University Press, 2010), Henrik Vigh, 'Caring through Crime: Ethical Ambivalence and the Cocaine Trade in Bissau', *Africa: The Journal of the International African Institute*, 87/3 (2017), s. 479-95.

26. Interview 20/3 2018.

le missioner har ikke prestige netop fordi det ikke bidrager til bekæmpelsen af kriminalitet. Derfor er de udsendtes fokus netop på det kriminalitetsbekæmpende potentiale også et forsøg på at indskrive internationale missioner i den mere ortodokse fortolkning af politiarbejdet. Hvis udsendelser blev indflettet i kampen mod kriminalitet, ville de udsendte reelt være første skanse i denne kamp. Deres udsendelser er imidlertid ikke sammentænkt med politiets overordnede strategi og er som konsekvens marginaliseret fra det øvrige politiarbejde.

På trods – eller måske netop som konsekvens af – deres svage institutionelle position, har sektionen for udsendelser direkte adgang til vigtige netværk både i Danmark og internationalt. Selvom sektionen eksempelvis i 2000-årene ikke talte direkte med Udenrigsministeriet (UM), har deltagere fra sektionen siden omkring 2010 siddet med i forskellige styre- og arbejdsgrupper under UM, blandt andet i forbindelse med stabiliseringsindsatsen i verdens brændpunkter hvor politiets indsats blev skrevet ind fra 2013.²⁷ Igennem sådanne netværk har koordinatorene for de udsendte politibetjente indflydelse især på de operative elementer, men også på policy-niveau når nye indsatser skal formuleres. Det centrale her er, at det er selve "politierne", der sidder med ved bordet, og ikke politiets oftest juridisk uddannede ledelse. At internationale udsendelser ikke ses som havende stor professionel værdi i selve institutionen, giver samtidig sektionen en relativt fri rolle, der tillader indflydelse på processer målrettet stabilisering og kapacitetsopbygning. Som afkoblet fra resten af den daglige politidrift har sektionen kunnet opbygge en relativt selvstændig, men institutionelt svag position, der giver de ansvarlige politifolk et mere fleksibelt råderum end andre steder i institutionen.

Internationale forbrydelser

Siden 1993 er et veritabelt felt af international strafferet blevet skabt.²⁸ Grundlæggelsen af krigsforbrydertribunalet for det tidligere Jugoslavien

27. Samtækningsstyregruppen, 'Resultatrapport 2013: Danmarks samtænkte stabiliseringsindsatser i verdens brændpunkter', (København: Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og Justitsministeriet, 2013).

28. John Hagan and Ron Levi, 'Crimes of War and the Force of Law', *Social Forces*, 83/4 (2005), 1499-534, Mikkel Jarle Christensen, 'From Symbolic Surge to Closing Courts:

(ICTY)²⁹ blev begyndelsen på en bredere udvikling, der inkluderede skabelsen af en række internationale og hybride domstole og tribunaler, der var målrettet retsforfølgningen af folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser, samt i enkelte tilfælde terror (Libanontribunalet)³⁰ og forbrydelser indskrevet i nationale straffelove (eksempelvis i Cambodia).³¹ Diffusionen af internationale domstole var del af en bredere konjunktur, hvorunder også menneskerettigheds NGO'er i stigende grad vendte deres opmærksomhed mod strafferetlige teknologier som middel til at bekæmpe internationale forbrydelser.³² Denne konjunktur var også virksom i nationale politi- og anklagemyndigheder, der i mange tilfælde oprettede særlige enheder til efterforskning og retsforfølgning af disse forbrydelser. Mest kendt er belgiske og spanske myndigheders aktive brug af universel jurisdiktion,³³ eksempelvis i forsøget på at holde Augusto Pinochet ansvarlig for forbrydelser i Chile. Forsøg, der mislykkedes og gav anledning til et markant pres på brugen af universel jurisdiktion som juridisk redskab i kampen mod internationale forbrydelser.³⁴

The Transformation of International Criminal Justice and Its Professional Practices', *International Journal of Law, Crime and Justice*, 34/4 (2015), 609-25.

29. John Hagan, *Justice in the Balkans: Prosecuting War Crimes in the Hague Tribunal* (Chicago: University of Chicago Press, 2003).
30. Amal Alamuddin, Nidal Nabil Jurdi, and David Tolbert, *The Special Tribunal for Lebanon, Law and Practice* (Oxford: Oxford University Press, 2014).
31. John D. Ciorciari and Anne Heindel, *Hybrid Justice, the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia* (Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Press, 2014), Mikkel Jarle Christensen and Astrid Kjeldgaard-Pedersen, 'Competing Perceptions of Hybrid Justice: International V. National in the Extraordinary Chambers of the Court of Cambodia', *Journal of International Criminal Justice*, 18/1 (2018), 1-27.
32. Kathryn Sikkink, *The Justice Cascade: How Human Rights Prosecutions Are Changing World Politics* (Norton Series of World Politics; New York: W.W. Norton & Co., 2011) viii, 342 s.
33. Máximo Langer, 'The Diplomacy of Universal Jurisdiction: The Political Branches and the Transnational Prosecution of International Crimes', *The American Journal of International Law*, 105/1 (Jan 2011 2011), 1-49, Luc Reydam, *Universal Jurisdiction: International and Municipal Legal Perspectives* (Oxford Monographs in International Law; Oxford ; New York: Oxford University Press, 2003) xxvii, 258 p, Máximo Langer, 'Universal Jurisdiction Is Not Disappearing', *Journal of International Criminal Justice*, 13/2 (2015), 245-56.
34. Julien Seroussi, 'The Cause of Universal Jurisdiction: The Rise and Fall of an International Mobilisation', in Yves Dezalay and Bryant G. Garth (eds), *Lawyers and the Construction of Transnational Justice* (New York: Routledge, 2012).

På trods af det politiske pres mod den udvidede fortolkning af universel jurisdiktion, skabte en lang række lande i Europa og Nordamerika særlige enheder med kompetence til at efterforske og retsforfølge internationale forbrydelser. I Danmark blev en sådan enhed etableret i 2002.³⁵ Den konkrete politiske anledning til skabelsen af Specialadvokaturen for Særlige Internationale Staffesager (SAIS) var sagen om den såkaldte hærchef i Sorø. En tidligere irakisk general og hærchef, der boede i Sorø på tålt ophold. På grund af mistanken om krigsforbrydelser og folkedrab blev hærchefen surrogatfængslet og kom i husarrest. Han flygtede i foråret 2003 fra sin husarrest og ud af landet.

Selvom denne sag var den konkrete anledning til skabelsen af SAIS, var enheden som antydnet også en del af den langt bredere internationale fremkomst af international strafferet, hvor man eksempelvis i EU-regi opsatte kontaktpunkter i de enkelte lande med henblik på at koordinere indsatsen mod internationale forbrydelser og skabe samarbejde på tværs af forskellige nationer for at sikre, at ingen EU lande blev sikre havne for krigsforbrydere.³⁶ Disse kontaktpunkter og i flere lande egentlige enheder samarbejder blandt andet i *The Genocide Network*, der koordineres af Eurojust. Den danske enhed havde således paralleller i andre lande, hvor der især fra omkring år 2000 og frem blev opbygget et beredskab til håndtering af internationale straffesager.

I opbygningen af en helt ny enhed var opbygningen af et internationalt netværk vigtigt. Især Canada og Holland havde brugbare erfaringer, mens Norge, Sverige, Finland og Tyskland etablerede enheder parallelt med eller kort efter Danmark. Enheden i Canada havde eksisteret siden 1998, men var oprindeligt fokuseret på krigsforbrydelser begået under anden verdenskrig af individer, der opholdt sig i landet. Da disse sager angik grupper i det canadiske samfund, der havde boet der i årtier, gjorde overgangen til mere nutidige forbrydelser paradoksalt nok enheden mindre kontroversiel.³⁷ Arbejdet i den danske enhed var fra starten tænkt som projektbaseret og som et nært samarbejde mellem anklagere og politifolk. SAIS havde på sit højdepunkt omkring 20 ansatte: 6 jurister, 9 politiere, to analytikere samt administrativt personale. Analytikerne havde specialister videt eksempelvis i historiske, sociale og kulturelle forhold i relevante

35. Mikkel Jarle Christensen, 'Anklagemyndigheden og det internationale arbejde', *Retfærd*, 1/156 (2017), 3-14.

36. Se Det Europæiske Råds beslutning 2002/494/JHA og 2003/847/JHA.

37. Interview 22/10 2014.

lande. Arbejdet var geografisk opdelt, således at særlige betjente, jurister og analytikere arbejdede særligt med Balkan, den irakiske hærchef (så længe det var relevant), Mellemøsten og Afrika.³⁸ De ansatte blev efteruddannet til at kunne varetage dette arbejde blandt andet gennem kurser i regionernes historie og forhold samt gennem sprogundervisning i blandt andet arabisk og fransk.

Enheden skulle ud over at arbejde projektorienteret også være opsøgende. Selvom en stor del af SAIS' sager blev henvist fra udlændingemyndighederne, når disse fandt mistænkelige forhold, var ideen, at enheden – for at sikre, at Danmark ikke blev et fristed for forbrydere – skulle være aktiv for at skabe nye sager.³⁹ Denne aktivisme, der i større institutionel kontekst også var et forsøg på at legitimere enhedens værdi, gav sig blandt andet udtryk i møder med forskellige organisationer rundt om i landet, trykningen af en pjece på 6 forskellige sprog samt oprettelsen af en hjemmeside med informationer om, hvordan civile kunne melde sager til SAIS. Selvom hjemmesiden efter sigende ikke gav de store resultater, var der i denne periode flere civile henvendelser. Desuden satte man i SAIS gang i flere projekter, blandt andet en gennemgang af sager fra Rwanda. Denne gennemgang blev standset halvvejs inde i processen, efter at SAIS i 2013 blev lagt sammen med Statsadvokaten for Økonomisk Kriminalitet (SØK).⁴⁰ Selvom de var ansat i det danske system, blev de ansatte i SAIS ofte set som systemets nørder, og deres professionelle erfaring kunne ikke omsættes i mange andre stillinger i etaten.

SAIS' historie som enhed i den danske etat illustrerer den korte opblomstring af international og national støtte til kampen mod internationale forbrydelser, og hvordan denne støtte blev afløst af et mere lunkent forhold til denne form for politivirksomhed og juridisk arbejde. Hvor anden halvdel af 1990'erne og 2000-årene så stigende investeringer i dette felt,⁴¹ var årene fra omkring 2010 og frem præget af nye former for kritik af de internationale domstole og indsatsen mod internationale forbrydel-

38. Interview 14/6 2018.

39. Interview 17/01 2014.

40. Christensen, 'Anklagemyndigheden og det internationale arbejde'.

41. Marieke Wierda and Anthony Triolo, 'Resources', in Luc Reydam's, Jan Wouters, and Cedric Ryngaert (eds), *International Prosecutors* (Oxford: Oxford University Press, 2012), 113-70, Christensen, 'From Symbolic Surge to Closing Courts: The Transformation of International Criminal Justice and Its Professional Practices'.

ser.⁴² I en dansk sammenhæng flyttede det politiske fokus også i stigende grad væk fra det internationale samarbejde som en værdi i sig selv, og dermed mindskedes fokus på internationale forbrydelser. Parallelt hermed øgedes presset på politi- og anklagemyndigheden for at levere målbar og effektive resultater. Dette pres var en medvirkende årsag til fusionen af SAIS og SØK, der i 2013 blev til Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK).

Sammenlægningen skulle i princippet opretholde et beredskab i forhold til sager om internationale forbrydelser, men effektivisere organisationen ved at lægge denne specialenhed under det langt større SØK.⁴³ SAIS rådede ved sammenlægningen over 16 årsværk, mens SØK havde knap 93. Selvom anbefalingen var at opretholde beredskabet i SAIS, er udviklingen de seneste år gået i den modsatte retning. Der er nu kun en lille håndfuld ansatte tilbage i enheden for internationale forbrydelser. Heraf er kun enkelte politiere gengangere fra den oprindelige enhed. De erfarne anklagere, der ofte havde siddet med området i en årrække i nogle tilfælde helt tilbage til opstarten af SAIS, er blevet flyttet over til andre sagsområder. Som en konsekvens af denne omstrukturering er enheden ikke længere aktiv og opsøgende i sit arbejde. Den behandler nu udelukkende de sager, der kommer ind fra andre myndigheder eller samarbejdspartnere. Der har ikke været civile anmeldelser siden omstrukturen.

Rationalet bag omstrukturen har været et ønske om at effektivisere. På sin vis er amputeringen af enheden en del af et større pres på politiet i forhold til dets brug af ressourcer og produktivitet. I denne forbindelse fremstår en relativt stor enhed som det gamle SAIS fra et produktivitetsspektiv som en byrde. Enheden førte ganske få sager ved de danske domstole – 2 i alt – og var i modsætning til de udsendte ikke skrevet ind i politiforligene og dermed på finansloven. Derfor var beredskabet

42. Laurence Helfer and Anne Showalter, 'Opposing International Justice: Kenya & Integrated Backlash Strategy against the ICC', *International Criminal Law Review*, 17/1 (2017), 1, Kamari Maxine Clarke, Abel S. Knottnerus, and Eefje De Volder (eds), *Africa and the Icc: Realities and Perceptions* (Cambridge: Cambridge University Press, 2016), Steven D Roper and Lilian A Barria, 'Donor Motivations and Contributions to War Crimes Tribunals', *Journal of Conflict Resolution*, 51/2 (2007), 285-304.

43. Retsudvalget, 'Betænkning om en fremtidig statsadvokatordning', *Betænkning 1523* (København: Justitsministeriet, 2010) 146-50.

bet mod internationale forbrydelser skrøbeligt over for skiftende politiske prioriteringer og institutionelle effektiviseringer.

Dog er den manglende politiske opmærksomhed ikke fuldstændig. Danmark yder stadig, betydelige bidrag til Den Internationale Straffedomstol (ICC) og NGO'er, der blandt andet arbejder med at samle beviser om krigsforbrydelser i Syrien, som The Commission for International Justice and Accountability (CIJA). Men støtten – der i dette tilfælde går gennem Udenrigsministeriet – spejles ikke i et politisk fokus på at opretholde et nationalt beredskab under Justitsministeriets ressort over for disse forbrydelser. Danmark støtter nye NGO-initiativer på internationalt niveau, men har langsomt lukket den nationale indsats. Sammenfaldet mellem manglende politisk opmærksomhed og et pres for at øge produktiviteten i etaten har resulteret i en reel afvikling af det danske beredskab mod internationale forbrydelser. Der er stadig enkelte individer i organisationen, der har stor erfaring med sådanne forbrydelser, men de sidder med andre roller og har ingen institutionelle veje til at videregive deres erfaringer og netværk. Skulle der opstå en ny sag med en højtstående mistænkt, der befinder sig i landet, er beredskabet lille og relativt uerfarnt.

Nationalt Efterforskningscenter (NEC)

NEC blev etableret i 1998 som en enhed under Rigspolitiet, i første omgang for at "monitere" organiseret kriminalitet.⁴⁴ Den oprindelige ressort for NEC var med andre ord analytisk. Enheden skulle indsamle og bearbejde store mængder data for at kunne bidrage med nye analyser af kriminalitetsmønstre, især i forbindelse med særlige grupperinger inden for organiseret kriminalitet, og dermed kunne vurdere trusler. På baggrund af denne form for *intelligence-led policing*⁴⁵ kunne politienheder landet over

44. Stevnsborg, *Magt, krig og centralisering: Dansk Politi 1945-2007* at 452-56.

45. Forskellige former for analytisk baseret politiarbejde har siden 1990'erne bredt sig i hele verden under forskellige navne, herunder også proaktivt politiarbejde, se eksempelvis i dansk sammenhæng Nadja Kirchhoff Hestehave, *Proaktiv kriminalitetsbekæmpelse for politifolk*, ed. Nadja Kirchhoff Hestehave (1. udgave edn.; Kbh: Samfundslitteratur, 2013), Trine Thygesen Vendius, *Europol & cyberkriminalitet, Proaktiv efterforskning og forbrydelser mod børn* (1. udgave edn.; København: Ex Tuto, 2015), For den politifaglige definition af intelligence-begrebet og dens historie se

i teorien tilpasse deres indsats på baggrund af en grundig og koordineret indsamling af data. Den hjemlige politiske anledning til stiftelsen af NEC var især rockerkriminaliteten, især den store Nordiske rockerkrig 1994-1997 samt bekæmpelse af narkotikakriminaliteten (det tidligere Narkoinformation blev lagt under enheden i 1999) og bredere internationale tendenser, der blandt andet viste sig på EU-niveau samt i en række politistyrker verden over i samme periode. Enheden blev modelleret over en lignende engelsk enhed (National Criminal Intelligence Service eller NCIS).⁴⁶

Som en parallel til de analytiske kapaciteter blev en betydelig del af det internationale arbejde lagt under NEC. Schengen- og Europol-opgaverne samt ansvaret for Interpol-samarbejdet blev placeret i enheden. Arbejdet er transnationalt funderet, men bevæger sig på nogle områder i stigende grad imod internationalisering. Især Europol har været central i udviklingen af forskellige former for analytisk politiarbejde, der med udgangspunkt i store databaser har tilkæmpet sig en position som ledende i vurderingen af kriminalitetsbilledet i Europa.⁴⁷ Med Lissabon-traktaten er Europol blevet en overnational institution og har med andre ord bevæget sig bort fra det rent transnationale. Selvom NEC primært fungerer som transnationalt engageret, spiller rollen som national analyseenhed sammen med en bredere reorientering af dele af politiarbejdet mod brugen af indsamlingen af data (herunder "big data") som fundament for indsatsen mod særlige former for kriminalitet.⁴⁸ Denne udvikling har både nationale, transnationale og internationale tråde.

Selvom NEC oprindeligt var tænkt som en national analyseenhed uden operative beføjelser, voksede denne del af politiet og er i stigende grad blevet central for arbejdet med især organiseret kriminalitet og kri-

Frederik Strand, *Efterforskningens anatomi – Kriminalpolitiet 1863-2007* (Copenhagen: DJØF Publishing, 2011), s 329-70.

46. Strand, *Efterforskningens anatomi – Kriminalpolitiet 1863-2007* at 298-310.

47. Bigo, *Mapping the Field of Eu Internal Security Agencies*, Didier Bigo, 'The Transnational Field of Computerised Exchange of Information in Police Matters and Its European Guilds', in Niilo Kauppi and Mikael Rask Madsen (eds), *Transnational Power Elites: The New Professionals of Governance, Law and Security* (London: Routledge, 2013), 155-82.

48. Sarah Brayne, 'Big Data Surveillance: The Case of Policing', *American Sociological Review*, 82/5 (2017), 977-1008, S. Brinkhoff, 'Big Data Datamining by the Dutch Police. Criteria for a Future Method of Investigation', *European Journal for Security Research*, 2 (2017), 57-69.

minalitet med internationale relationer – her forstået som almindelig national kriminalitet, der går på tværs af landegrænser og ikke international kriminalitet som i den lille enhed i SØIK. Etableringen af NEC og den langsomme udvidelse af kompetencer blev ofte genstand for kontroverser i politiet, hvor især kredsene og deres juridiske chefer i Politimesterforeningen udbad sig en forsikring om, at enheden ikke kom til at fungere som et overordnet organ.⁴⁹ I 2001 fik NEC overført operative opgaver igennem Politiets Aktionsstyrke (AKS), efterretningstjenestens specialgruppe for rockere (Romeogruppen) samt broderparten af det gamle rejsehoid.⁵⁰ I 2006 blev 150 mand imidlertid ført fra NEC til PET for at styrke indsatsen mod terror. NEC har i 2018 omkring 130 ansatte.

I forhold til det transnationale og i mindre grad internationale samarbejde har NEC en vigtig rolle, der i modsætning til de andre enheder analyseret ovenfor er indflettet i det nationale arbejde. Hvor de internationale udsendte og den lille enhed for internationale forbrydelser i en national forståelse af politiarbejdet beskæftiger sig med former for kriminalitet og kapacitetsopbygning, der ikke er umiddelbart relevante for den hjemlige kontekst, er NEC's ressort en del af politiets centrale opgaver. I politiet generelt giver det prestige at beskæftige sig med de forbrydelser, der står optegnet i straffeloven, mens speciallovgivningen giver mindre status.⁵¹ Her er NEC privilegeret, da de kun beskæftiger sig med straffeloven. Med sin position som analytisk enhed synes NEC at have overtaget, eller at forsøge at videreføre, den prestige, der tidligere var knyttet til kriminalpolitiet. Af samme grund bliver de andre steder i politiet til tider affejet som slipsedyr eller habitter, der tager sig selv lidt for højtideligt.⁵² Dette perspektiv afspejler sig også i anklagernes til tider gnidningsfulde forhold til NEC. Dermed accentuerer NEC's rolle en gammel kompetencekamp mellem politiansatte og jurister, der på mange måder går tilbage til politiets tidlige moderne historie og stadig udfoldes forskellige steder i organisationen, på trods af at senere reformer formelt har opblødt forholdet imellem faggrupperne ved at give politiere adgang til etatens øverste ledelsesstillinger.⁵³

49. Stevnsborg, *Magt, krig og centralisering: Dansk Politi 1945-2007*, s. 453.

50. Ibid.

51. Interview 20/3 2018.

52. Interview 20/3 2018.

53. Christensen, *Fra det evige politi til projektpolitiet, En kamp om position og ideologi*.

Det analytiske arbejde gør dog også NEC i stand til også at have betydning på en række andre måder. I forhold til det internationale arbejde, der især i EU også bygger på forskellige former for analytisk og ofte proaktivt politiarbejde, har den specialiserede enhed kunnet positionere sig som mere end blot et serviceorgan for kredsene. Siden skabelsen af NEC er den form for analytisk politiarbejde, enheden bidrager med, kun blevet af større betydning for samarbejdet på tværs af grænser. Det betyder, at NEC er blevet et vigtigt bindeled mellem det nationale politiarbejde og internationale trusselsvurderinger og analyser af det generelle kriminalitetsbillede. Det er også NEC, der har adgang til at søge i Europols registre. Det gælder også efter den danske sær aftale, hvor danske betjente formelt vil blive ansat af Europol for at kunne forsætte tidligere praksis. Gennem sin rolle på grænsen mellem det nationale og det internationale/transnationale har NEC overblikket over det danske kriminalitetsbillede samt viden om europæiske udviklinger. Denne særlige rolle kan veksles til og integreres med både operativ og policy-udvikling i EU og Danmark. Samtidig kan paralleliteten med internationale udviklinger legitimere og give enheden værdi i en national sammenhæng. Således kan NEC trække dividender på sit nationale arbejde internationalt og sine internationale netværk nationalt uden at miste relevansen for det hjemlige system, da det arbejder med straffeloven udelukkende.

NEC har over årene tilkæmpet sig en markant rolle i det danske politi, ofte i direkte kamp med etatens jurister. I modsætning til de to andre internationalt engagerede enheder ses NEC's rolle som central for politiet, selvom de ansatte betjente stadig kan sidde fast i denne enhed, da de betragtes som specialister og dermed mister værdi i den øvrige rotation i etaten. Denne opfattelse af en gruppe betjente, der er lidt "fine på den", er emblematiske for NEC's dobbeltrolle. På den ene side er de dybt integrerede i etatens arbejde og er placeret et strategisk vigtigt sted for det transnationale samarbejde. På den anden side er de isoleret fra de mere dagligdags praksisser i kredsene. De er en marginaliseret elite, hvis paradoksale status er nært knyttet sammen med en særlig form for transnationalt engagement i grænselandet mellem det nationale og det internationale.

Konklusion

Det danske politis interaktioner med internationale institutioner og transnationale netværk er funderet forskellige steder i etaten. Generelt synes det internationale/transnationale arbejde ikke at have høj professionel eller institutionel værdi, især ikke når det ikke er direkte brugbart for politiet og ikke er et politisk fokusområde. På den ene side er det internationale arbejdes status måske ikke overraskende for et nationalt politi, men på den anden side står denne status tilsyneladende i modsætning til de seneste årtiers fokus på international kriminalitet. Kun den internationale kriminalitet, der kan håndteres af kredsene selv, som om den var national, ses som vigtig. Det er eksempelvis narkotikakriminalitet, her uden nødvendigvis at dykke ned i større internationale netværk, selvom netop narkotikaenhederne har stor erfaring med netop de specifikke værktøjer det kræver. Andre forbrydelser kunne være organiserede indbrud eller svindel med Dankort. Især komplicerede forbrydelser med en mere international dimension, som eksempelvis kræver samarbejde på tværs af grænser, bliver til gengæld set som problematiske og giver ikke intern prestige. Her er især arbejdet med krigsforbrydelser eller internationale udsendelser, der slet ikke beskæftiger sig direkte med kriminalitet i straffelovens forstand, udsat.

Politiets internationale arbejde er ikke koordineret i en overordnet strategi. Det betyder, at det internationale er indlejret forskellige steder i politiet, og at der er meget få udvekslinger mellem disse enheder, ansatte og lokaliteter. De passer hver især deres egen butik, selvom nogle af deres problemer kan være overlappende. I fraværet af en egentlig strategi om det internationale, kan de internationalt engagerede betjente ikke uden videre legitimere deres aktiviteter med henvisning til en etableret ortodoksi. De forsøger derfor i stedet at beskrive deres aktiviteter i lyset af det almindelige politiarbejde eller bredere internationale indsatsers afledte værdi for Danmark (international kapacitetsopbygning), hvis ikke de allerede så godt som er skrevet ud af institutionen (internationale forbrydelser) eller har fodfæste og prestige gennem arbejdet med straffeloven (NEC). Det er ikke i første omgang forestillinger om international kriminalitet, men i høj grad indlejrede strukturer, praksisformer og magtkampe – synlige i de sociale distinktioner mellem forskellige grupper og former for arbejde – der former politiets internationale arbejde.

Referencer

- Alamuddin, Amal, Jurdi, Nidal Nabil, and Tolbert, David (2014), *The Special Tribunal for Lebanon, law and practice* (Oxford: Oxford University Press).
- Bigo, Didier (1993), 'Les conflits post bipolaires: dynamiques et caractéristiques', *Cultures & Conflits*, 08.
- (2000), 'When two become one', in Morten Kelstrup and Michael Charles Williams (eds), *International relations theory and the politics of European integration: Power, security, and community* (London: Routledge).
- (2007), *Mapping the Field of EU Internal Security Agencies* (Paris: L'Harmattan).
- (2008), 'Globalized (in)security: The field and the ban-opticon', in Didier Bigo and Anastassia Tsoukala (eds), *Terror, Insecurity and Liberty: Il-liberal practices of liberal regimes after 9/11* (London: Routledge), 10-48.
- (2013), 'The transnational field of computerised exchange of information in police matters and its European guilds', in Niilo Kauppi and Mikael Rask Madsen (eds), *Transnational Power Elites: The new professionals of governance, law and security* (London: Routledge), 155-82.
- Boister, Neil (2003), 'Transnational Criminal Law?', *European Journal of International Law*, 14 (5), 953-76.
- (2012), *An Introduction to Transnational Criminal Law* (Oxford: Oxford University Press).
- Bourdieu, Pierre (1979), *La distinction : critique sociale du jugement* (Le Sens commun; Paris: Éditions de Minuit) 670 p.
- (1984), *Homo academicus* (Collection "Le Sens commun"; Paris: Editions de Minuit) 302 p.
- (1986), 'La force du droit', *Actes de la recherche en sciences sociales*, 3-19.
- (1989), *La noblesse d'État* (Le sens commun; Paris: Éditions de Minuit) 568 s.
- (2012), *Sur l'État: Cours au Collège de France 1989-1992* (Paris: Seuil).
- Bourdieu, Pierre and Wacquant, Loic (1992), *An Invitation to Reflexive Sociology* (Chicago: University of Chicago Press).
- Bowling, Benjamin (2010), *Policing the Caribbean: Transnational Security Cooperation in Practice* (Clarendon Studies in Criminology; Oxford: Oxford University Press).
- Bowling, Benjamin and Sheptycki, J.W.E. (eds) (2012), *Global policing* (Los Angeles, [Calif.] ; London: Los Angeles, Calif. ; London : SAGE).

- Brayne, Sarah (2017), 'Big Data Surveillance: The Case of Policing', *American Sociological Review*, 82 (5), 977-1008.
- Brinkhoff, S. (2017), 'Big data datamining by the Dutch police. Criteria for a future method of investigation', *European Journal for Security Research*, 2, 57-69.
- Christensen, Mikkel Jarle (2012), *Fra det evige politi til projektpolitiet, en kamp om position og ideologi* (København: Jurist- og Økonomforbundet).
- (2015), 'From Symbolic Surge to Closing Courts: The Transformation of International Criminal Justice and its Professional Practices', *International Journal of Law, Crime and Justice*, 34 (4), 609-25.
- (2016), 'International Prosecution and National Bureaucracy: The Contest to Define International Practices within the Danish Prosecution Service', *Law & Social Inquiry*.
- (2017), 'Anklagemyndigheden og det internationale arbejde', *Retfærd*, 1 (156), 3-14.
- (2018), 'Transnational police and international criminal law professionals: Distinguishing different professional strategies beyond national sovereignty', in Nandor Knust and Ulrich Sieber (eds), *Beyond National Sovereignty: New approaches to International and Transnational Law Enforcement* (London: Routledge).
- Christensen, Mikkel Jarle and Levi, Ron (2017), 'Introduction: An Internationalized Criminal Justice: Paths of Law and Paths of Police', in Mikkel Jarle Christensen and Ron Levi (eds), *International Practices of Criminal Law: Social and Legal Perspectives* (London: Routledge).
- Christensen, Mikkel Jarle and Kjeldgaard-Pedersen, Astrid (2018), 'Competing Perceptions of Hybrid Justice: International v. National in the Extraordinary Chambers of the Court of Cambodia', *Journal of International Criminal Justice*, 18 (1), 1-27.
- Christensen, Mikkel Jarle and Boister, Neil (2018), 'New Perspectives on the Structure of Transnational Criminal Law', *Brill Research Perspectives in Transnational Crime*.
- Ciorciari, John D. and Heindel, Anne (2014), *Hybrid justice, the extraordinary chambers in the courts of Cambodia* (Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Press).
- Clarke, Kamari Maxine, Knottnerus, Abel S., and Volder, Eefje de (eds) (2016), *Africa and the ICC: Realities and Perceptions* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Dyrvig, Aage (1987), 'Under fremmede himmelstrøg: Dansk politi på Cypern 1964-1975', *Polithistorisk Selskab Årsskrift*.

- Finansministeriet (2017), 'Forslag til finanslov for finansåret 2018'.
- Goldsmith, Andrew John, Sheptycki, J.W.E., and Oñati International Institute for the Sociology of Law. (2007), *Crafting transnational policing : police capacity-building and global policing reform* (Oñati international series in law and society; Oxford ; Portland, Or.: Hart Pub.) xii, 406 p.
- Hagan, John (2003), *Justice in the Balkans: Prosecuting War Crimes in the Hague Tribunal* (Chicago: University of Chicago Press).
- Hagan, John and Levi, Ron (2005), 'Crimes of War and the Force of Law', *Social Forces*, 83 (4), 1499-534.
- Helfer, Laurence and Showalter, Anne (2017), 'Opposing International Justice: Kenya's Integrated Backlash Strategy against the ICC', *International Criminal Law Review*, 17 (1), 1.
- Hestehave, Nadja Kirchhoff (2013), *Proaktiv kriminalitetsbekæmpelse for politifolk*, ed. Nadja Kirchhoff Hestehave (1. udgave edn.; Kbh: Samfundslitteratur).
- Langer, Máximo (2011), 'The Diplomacy of Universal Jurisdiction: The Political Branches and the Transnational Prosecution of International Crimes', *The American Journal of International Law*, 105 (1), 1-49.
- (2015), 'Universal Jurisdiction is Not Disappearing', *Journal of International Criminal Justice*, 13 (2), 245-56.
- Megie, Antoine (2007), 'Mapping the Actors of European Judicial Cooperation', in Didier Bigo (ed.), *The Field of the EU Internal Security Agencies* (Centre d'Etudes sur les Conflits; Paris: L'Harmattan).
- Pedersen, Rasmus Brun and Ringsmose, Jens (2017), 'Aktivisme i dansk udenrigspolitik: Norden, FN, NATO og EU', *politica* 49 (4), 339-257.
- Retsudvalget (2010), 'Betænkning om en fremtidig statsadvokatordning', *Betænkning 1523* (København: Justitsministeriet).
- Reydams, Luc (2003), *Universal jurisdiction : international and municipal legal perspectives* (Oxford monographs in international law; Oxford ; New York: Oxford University Press) xxvii, 258 p.
- Rigspolitiet (2018), 'HR-nøgletal', <<https://www.politi.dk/NR/rdonlyres/36A0370F-16F8-4363-A36F-FDC30873BE0A/0/HRnøgletalmaj2018.pdf>>, accessed 13/6.
- Roper, Steven D and Barria, Lilian A (2007), 'Donor Motivations and Contributions to War Crimes Tribunals', *Journal of Conflict Resolution*, 51 (2), 285-304.
- Samtækningsstyregruppen (2013), 'Resultatrapport 2013: Danmarks samtænkte stabiliseringsindsatser i verdens brændpunkter', (Køben-

- havn: Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og Justitsministeriet).
- Seroussi, Julien (2012), 'The cause of universal jurisdiction : the rise and fall of an international mobilisation', in Yves Dezalay and Bryant G. Garth (eds), *Lawyers and the Construction of Transnational Justice* (New York: Routledge).
- Sheptycki, J.W.E. (ed.), (2000), *Issues in Transnational Policing* (London: Routledge).
- Sikkink, Kathryn (2011), *The Justice Cascade: How Human Rights Prosecutions are Changing World Politics* (Norton Series of World Politics; New York: W.W. Norton & Co.) viii, 342 s.
- Stevnsborg, Henrik (1992), 'Politiet 1938-47, bekæmpelsen af spionage, sabotage og nedbrydende virksomhed', (Kbh. : Gad).
- (2008), 'Politiet og de "asymmetriske og uforudsigelige trusler"', *Retfærd*, 3 (122), 55-68.
- (2010), *Politi 1682-2007* (1. udgave edn.; Frederiksberg: Samfundslitteratur) 228 s.
- (2016), *Magt, krig og centralisering: Dansk politi 1945-2007* (København: DJØF).
- Strand, Frederik (2011), *Efterforskningens anatomi – Kriminalpolitiet 1863-2007* (Copenhagen: DJØF Publishing).
- Vendius, Trine Thygesen (2015), *Europol & cyberkriminalitet, proaktiv efterforskning og forbrydelser mod børn* (1. udgave edn.; København: Ex Tuto).
- Vigh, Henrik (2017), 'Caring through crime: ethical ambivalence and the cocaine trade in Bissau', *Africa: The Journal of the International African Institute*, 87 (3), 479-95.
- Wierda, Marieke and Triolo, Anthony (2012), 'Resources', in Luc Reydam, Jan Wouters, and Cedric Ryngaert (eds), *International Prosecutors* (Oxford: Oxford University Press), 113-70.